

הלכה בפרשה

שנה א- גיליון 23

פרשות צו – הכשרת כלים לפסח

וְכָלֵי זָרַע אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשְׁבֵּר וְאֵם בְּכָלֵי זֵזֻזְתָּ בַשֶּׁלֶה וּמִרְקָ וְשֵׁטֶף בַּמַּיִם" (ו' כא)

והטעם שקורין צו קודם פסח בפשוטה כתבו משום דכתב ביה בחטאת וכלי חרס אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומורק ושוטף במים דיש בזה זכר לדין הגעל' שצריכים להגעיל קודם פסח כלי חמץ (מחצית השקל או"ח סי' תכח)

ורמ"א הוסיף "ויש אוסרים אפילו בכלי שני".

במגן אברהם (או"ח סי' תנא ס"ק ג) כתב להחמיר כדעת רמ"א אפילו אם ודאי לנו שבלע רק בכלי שני (ולא בצורה חמורה יותר).

המשנה ברורה (או"ח סי' תנא ס"ק יא) כתב שלכתחלה יש לחוש לדברי הרמ"א ולהחמיר גם בכלי שני, אך בדיעבד שנשתמש בכלי שני ללא הגעלה יש להקל אפילו בכלי חרס אם הוא הפסד מרובה ומניעת שמחת יום טוב.

ובשער הציון (ס"ק י) הביא את מחלוקת האחרונים מתי מקילים בדיעבד בכלי שני, דעת הגר"א, חק יעקב ואליה רבא להקל אפילו אם הכלי בן יומו, ודעת החיי אדם והגר"ז ומקור חיים להקל דווקא כשאינו בן יומו, וכתב השער הציון שבכלי שלישי אפשר להקל אפילו כשהוא בן יומו.

ב. בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ג סי' יג) כתב שהכיוור שמדיחים בו כלים צריך הגעלה כיון שמדיחים בהם בחמין (ולכן כתב שכיוור של עץ לא מועיל לו הגעלה אך של מתכת כן מועיל לו הגעלה). ולפי

1. במסכת פסחים (ל ב) שנינו, "התם תנור של מתכת הכא בקדירה של חרס ואיבעית אימא הא והא בשל חרס זה הסיקן מבפנים וזה הסיקן מבחוץ וכי תימא הכי נמי ליעבד ליה הסקה מבפנים חייס עליה משום דפקעה".

ונלמד מהגמרא שללישנא קמא אין הסקה מועילה להכשיר כלי חרס ואילו ללישנא בתרא הסקה מבפנים מועילה להכשיר כלי חרס אך אין לסמוך על כך למעשה דחיישינן שמא מתוך מה שחושש שמא יפקע הכלי לא יסיקנו מפנים כראוי. ופרש רש"י "חייס עלייהו - ואי שרית ליה על ידי היסק פנים מורה היתירא, וסמין אהיסק בחוץ".

הטור והב"י (או"ח סי' תנא סע' א) תפסו לעיקר כלישנא בתרא בגמרא שמצד האמת היסק מבפנים מהני לכלי חרס אלא שחוששים שמא לא יעשה זאת כראוי.

וכך פסק השו"ע "אבל היסק שיסיקם באש אינו מועיל להם ולא לשום כלי חרס שנשתמש בהם חמין אפילו שלא על ידי האור אלא שעירה לתוכה רותחין. ואפילו אם ימלאו גחלים, דחיישינן דלמא חייס עלייהו שמא פקעי ולא עביד להו הסקה מעליא"

א. כלי חרס

כלי חרס שהתשמשו בהם למאכלים חמים, אין דרך להכשירם. הסיבה היא שכדי להכשיר כלים אלו, צריך למלאות אותם בגחלים מבפנים, ויש חשש שיהרסו בחום גדול כזה, וכל מקום שיש חשש שהכלי יהרס ע"י הכשרתו, אסרו חכמים להכשירו, מאחר וחוששים שמתוך שחס על הכלי לא יכשירו כראוי".

בספר הלכה של פסח (שע"ז פ"ח סעי' טו) העיר שכשמנקה את הכיור יש להקפיד לנקות את החריצים שבין הכיור לשיש וכן לשפוך חומר פוגם לתוך הביוב של הכיור

ג. כתוב באבות דרבי נתן (פמ"א ה"ו), "ג' דברים בכלי חרס, בולע ואינו פולט ואינו מבאיש כל מה

שבתוכו. ג' דברים בכלי זכוכית אינו בולע ומראה כל מה שבתוכו במקום חם חם במקום צונן צונן". וכתב הראב"ה (ח"ב סי' תסד) "וכלי זכוכית ישנים שנשתמשו בהן חמץ או של גוי או של יין נסך שרי דלא בלעי. והכי אמרינן בברייתא דאבות דרבי נתן שלשה דברים נאמרו בכלי חרס ושלשה בכלי זכוכית כלי חרס בולע ומפליט ומשמר מה שבתוכו מה שאין כן בכלי זכוכית. וטעמא משום דשיעי, כדאמרינן גבי לב שני לב דשיעי, ולא בלעי. ולא פליטי".

ומבואר מדברי הראב"ה שהוא סובר שכלי זכוכית אינם בולעים כלל משום שהם חלקים (שיעי) וממילא לא צריכים לעולם הגעלה מאיסור. וכך כתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' רלג) ובב"י (או"ח סי' תנא סעי' כו) כתב שכן היא גם דעת רא"ש, ר"ן ור' ירוחם ושכן המנהג למעשה.

אמנם המרדכי (פסחים סי' תקעד) כתב בשם ר' יחיאל מפארי"ש שחלק על הראב"ה וז"ל "ור' יחיאל מפריש היה אומר דהני כוסות כלי זכוכית ששתו בהן בשאר ימות השנה אסור לשתות בהן בפסח

דבריו, נראה שבמקרה שאי אפשר להגעיל את הכיור יהיה צריך לשים בו כיור נוסף.

בספר הגעלת כלים (פ"ג אות קכה - קכו) כתב שכיור העשוי מחרס או חרסינה אין לו הכשר ויש נוהגים לשים בו כיור נוסף מפלסטיק ולהשתמש בתוכו (אחרי שמנקים אותו), והוסיף בשם המנחת יצחק והשבט הלוי שלא ישתמש בכיור במים שחומם יד סולדת.

ב. כיור חרסינה-

בהכשרת כיור חרסינה, נחלקו האחרונים, לדעת המנחת יצחק ושבט הלוי, לא מועיל לו הכשרה וצריך להכניס כיור נוסף בתוכו. אולם לדעת הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל אפשר להכשירו ע"י עירו מים רותחים ג' פעמים².

ג. כלי זכוכית

לדעת השו"ע כלי זכוכית לא בולעים כלל ולכן לא צריכים שום הכשר לפסח. אולם לדעת הרמ"א, מחמירים להחשיבם ככלי חרס ואין להם הכשרה. חומרה זו היא רק לכתחילה, אבל אם אין לו כלים אחרים יכול להכשיר ע"י שרייה במים ג' ימים והחלפת מים בכל יום, בתנאי שידוע שלא השתמש בו לחמץ חם³.

אולם הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל כתב (חזון עובדיה פסח עמ' קמט) שכיור העשוי חרסינה יערה עליו רותחין, ולכתחלה יערה עליו רותחים ג' פעמים.

ובטעם הדבר צירף כמה סברות:

א. רוב תשמישו במים שאינם יד סולדת.

ב. דעת רוב הפוסקים דחמץ היתרא בלע ובהיתרא בלע להכשיר בהגעלה ג' פעמים אפילו כלי חרס.

ג. יש אומרים שעירו ככלי שני (ואם כן אינו מבליע ומפליט).

ד. רגילים להשתמש בו יחד עם דברים פוגמים כגון סבון והוי נותן טעם לפגם.

ועל מה שכתב הדברי מלכיאל שצריך הגעלה כיון שתשמישו ברותחים העיר הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל (שם סוף ס"ק לז) שכיון שרוב תשמישו בעירו די להכשירו בעירו. ועל מה שיש נוהגים לצפות את הכיור בנייר כסף (או לשים גיגית) כתב הגרע"י שהוא חומרא בעלמא.

וביארן הגר"א (סי' תנא ס"ק פה) והמשנה ברורה (סי' תנא ס"ק קנד) שטעם החומרה שחוששים להחשיב כלי זכוכית ככלי חרס, ואף על פי שבדרך כלל תשמישם בצון חוששים למיעוט תשמישם בחמין.

וכתב בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' שח) שרמ"א מחמיר רק כשנשתמש בודאי חמץ אך כשנשתמש בדבר שיש בו רק חשש תערובת חמץ לא החמיר הרמ"א.

בשער הציון (סי' תנא ס"ק קצד) כתב שכשרוב תשמישו בצון יש להתיר בדיעבד.

כתב המשנה ברורה (סי' תנא ס"ק קנו) שאם אין לו כלים אחרים ואין לו גם אפשרות לקנות חדשים יש להקל שיניקה היטב את הכלי זכוכית וכשירו על ידי עירוי שלשה ימים מעת לעת.

לעיל הבאנו מהדרכי משה להתיר בדיעבד אלא שנחלקו האחרונים באיזו צורה התירו בדיעבד.

הט"ז (או"ח ס"ק ל) כתב שפשוט שאף לרמ"א בדיעבד אין להחמיר בזה דחשיב לא בלע כלל.

ובפרי מגדים (או"ח משבצות זהב ס"ק ל, אשל אברהם ס"ק מט) כתב שכוונת הט"ז להקל בדיעבד לגמרי כשו"ע שכלי זכוכית לא בולעים כלל ואפילו אם נשתמשו בחמין מותר בדיעבד ללא הגעלה.

ובש"ך (סי' קלה ס"ק כג) ביאר שבולעים מעט.

ובפרי מגדים (או"ח אשל אברהם שם) ביאר שלפי הש"ך נצטרך בדיעבד הגעלה.

ודעת המגן אברהם (ס"ק מט) דאם תשמישו בצון אזי בדיעבד נתיר ללא הגעלה אך אם בליעתו בחמין או בכבישה אין להתיר בדיעבד אלא על ידי הגעלה.

דעת הפרי מגדים (משבצות זהב שם) שבנשתמש בחמין נתיר בדיעבד רק על ידי הגעלה ובנשתמש בצון נתיר בדיעבד ללא הגעלה, ובנשתמש בכבישה צון מעת לעת נתיר בדיעבד בהפסד מרובה ללא הגעלה.

אפילו על ידי עירוי משום דהוי ככלי חרס הואיל ותחלת ברייתן מן החול והתורה העידה על כלי חרס שאין יוצא מידי דופן לעולם ואף על גב דתשמישו בצון מכל מקום שורין בהן פתיתין של לחם חם בין והוי כבוש והוי כמבושל".

וכן דעת ההגהות מימוניות (דפוס קושטא הל' חמץ ומצה פ"ה הכ"ה) להשוות דין כלי זכוכית לדין כלי חרס (עיי"ש בהגמ"י שהביא לדברי ר' יחיאל בשתיקה ולא כתב כלל לחלוק עליו). ובתרומת הדשן (ח"א סי' קלב, ח"ב סי' קנא) כתב שהעיקר כר' יחיאל ולא כראב"ה, ושכן מחמיר בזה הסמ"ג, וכן נהגו לאסור בזה ר' אייזיק מקרימ"א וגדולי אושטרייך ומהר"ן איגרא. ומה שהביא הראב"ה ראייה מדין לב ששעי אינה ראייה שהרי התוס' כתבו שזהו שנוי בעלמא ואינו לעיקר הדין.

ובדרכי משה הביא שגם האגור כתב שהמנהג להחמיר בזה ולא להגעילם, וכתב הדרכי משה שכן נוהגים לכתחלה אך בדיעבד יש להקל כדעת הראב"ה.

ובשער הציון (סי' תנא ס"ק קצו) כתב שגם הרא"ה מחמיר להחשיבם ככלי חרס.

השו"ע (או"ח סי' תנא ס"ע כו) פסק להקל כדעת הראב"ה וסיעתו "כלי זכוכית אפילו מכניסין לקיום ואפילו משתמש בהם בחמין אין צריכים שום הכשר שאינם בולעים, ובשטיפה בעלמא סגי להו".

וביאר המשנה ברורה (סי' תנא ס"ק קנא - קנב) שהיתר השו"ע הוא אפילו בנשתמש בהם בחמץ חם או שהשהו בהם חמץ לזמן מרובה.

וכתב הפרי חדש שהעיקר לדינא כשו"ע וכן הוא המנהג.

אמנם רמ"א הביא לדעת ר' יחיאל וסיעתו שמחמירים וכתב שמנהגם להחמיר בזה וז"ל, "ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו וכן המנהג באשכנז ובמדינות אלו. וכן כלי כסף שיש בתוכן התוך זכוכית שקורין גישמעלצ"ט, אין להגעילו אבל מבחוץ אינו מזיק".

הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל (חזון עובדיה פסח עמ' קלז) חלק בזה וכתב שינקה את החצובות היטב ואחר כך די להכשירה בעירוי מכלי ראשון. ובתוך דבריו הביא את שני הטעמים שבמשנה ברורה להקל בחצובה.

והביא שהיעב"ץ חלק על הרמ"א וכתב שדי להכשירים בהגעלה, והוסיף הגרע"י (שליט"א) זצ"ל דכיון שהחשש הוא שמא נשפך על החצובה מהסיר ממילא הבליעה היא על ידי עירוי ודי בעירוי מכלי ראשון להכשירה.

ה. כתב המג"א (או"ח סי' תנא ס"ק מד) בשם המהרי"ל "והוא הדין על הקכלי"ן משום שרגילין להשים בהן קרעפלי"ך וחתיכות פת וכלי חרס הם ואין יוצא מידי דפיו לעולם דלאו כבשונות הם ומי שירצה יתן ברזל תחתיהן וישתמש עליו בפסח".

ונראה ביאור הדברים שהרי קיימא לן שאין איסור עובר מדופן לדופן

ביבש, וממילא אם יהיה נייר כסף ממצע בין הקדירה של פסח למשטח החמץ אזי גם אם ישפך מהקדירה על נייר הכסף ויבלע בו בכל זאת לא יעבור מהמשטח חמץ לנייר כסף.

אלא שלפי זה אין הנייר כסף מועיל אלא אם כן ניקה קודם לכן את המשטח חמץ מחמץ בעין, שהרי אם לא יעשה כך יבלע מהחמץ בעין טעם חמץ לנייר כסף ואחר כך כשישפך מהקדרת חמץ על הנייר כסף יבלע חזרה (בקילוח הנמשך או

דעת המשנה ברורה (סי' תנא ס"ק קנה) שאם היה רוב תשמיש הכלי בחמץ צונן מותר בלא שום הכשר אפילו נשתמש בו עתה במצה חמין, וכן הביא בשער הציון (ס"ק קצה) שכן גם דעת הגר"ז.

והוסיף המשנה ברורה ואם היה רוב תשמישו בחמץ חמין או כבוש מעת לעת מותר בדיעבד דווקא אם הגעילו מתחילה, ואם הוא הפסד מרובה יש לצדד להקל בלא הגעלה אם היה אחר מעת לעת מהשימוש בחמץ חם (ונעשה הטעם פגום).

ד. חצובות הכיריים

בדרך הכשרת החצובות נחלקו האגרות משה והראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל. לדעת האגרות משה יש ללבן או לעטוף בנייר כסף. במדה ויש חשש שע"י הליבון יהרסו החצובות, אין ללבן אלא צריך לעטוף בנייר כסף.

אולם לדעת הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל, מספיק לערות עליהם מים רותחים מכלי ראשון. וזהו הכשרן⁷.

ה. פלטת שבת

הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל כתב להקל להכשיר את הפלאטה ע"י שינקה אותה היטב ואח"כ יערה מכ"ר.

ובספר הגעלת כלים כתב שלאשכנזים ינקה אותה היטב ואח"כ ידליק אותה לכמה שעות או שאחר הניקוי יכסנה בפח או בנייר כסף⁸.

ד. כתב הדרכי משה (סי' תנא ס"ק ד) בשם המהרי"ל שחצובה צריכה ליבון. וברמ"א פסק "חצובה צריך ליבון" ובמשנה ברורה (סי' תנא ס"ק לד) ביאר את טעם הדבר "לפי שלפעמים נשפך עליה עיסה ונבלע בה טעם חמץ על ידי האור".

אמנם כתב המשנה ברורה (שם) שכל זה לכתחלה משום חומרא אך מעיקר הדין אין צריך

לזה "דבאמת שתי קדרות הנוגעות זו בזו אין יוצאת הבליעה מזו לזו כמבואר ביו"ד וגם יש לתלות שאף אם נשפך כבר נשרף והלך לו כיון שבכל שעה היא על האש". ולכן כתב המשנה ברורה שדי לכתחלה בליבון קל לחצובה והוסיף בדדיעבד אם נשתמש בו בלי ליבון כלל אין לאסור.

ובאגרות משה (או"ח ח"א סי' קנד) כתב שהחצובות מעיקר הדין אין צריכים ליבון אך מחמירים בפסח להצריך בהם ליבון או כיסוי בנייר כסף.

הגר"ד ליאור שליט"א (קונטרס דרשת שבת הגדול עמ' 34 ועמ' 68) כתב ששיש נקי שאין בו חריצים הכשרתו על ידי עירו מכלי ראשון (אחר שניקהו היטב) ואז יקפיד שלא להניח עליו סירים רותחים (אלא אם כן יכסהו בנייר כסף וכדומה), אמנם אם אי אפשר לעשות זאת (כגון שיש בו חריצים ואי אפשר לנקותו כראוי וכד') אזי יכסהו בנייר כסף.

עוד כתב הגר"ד ליאור שליט"א (שם) ששיש שלא שם עליו בכלל דברים חמים (וכגון שמפחד שיפקע) אין צריך שום הכשרה ורק צריך לנקותו.

בשו"ת להורות נתן (חט"ו סי' יט) כתב שאף כשמכסה את השיש בנייר כסף אין להסתפק בכך אלא נכון להכשירו בהגעלה קודם לכן מחשש שמא יהיה סדק או נקב בנייר כסף.

הכשר השיש לדעת השו"ע:

לדעת מרן שהולכים אחרי רוב תשמישו של השולחן הרי שדי בעירו מכלי ראשון על מנת להכשירו,

ורק במקרה שהשתמשו בו ללוש עליו בצק או שרוב תשמישו בחמץ חם יהיה צריך הגעלה (עיין הגעלת כלים פי"ג אות תמז).

וכך פסק בחזון עובדיה (פסח עמ' קס) שדי להכשיר את השיש על ידי עירו מכלי ראשון.

בנוזל שבייניהם ויש שם (אש וכד') יבלע החמץ בקדרת פסח.

וראה את דברי הראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל בחזון עובדיה פסח (עמ' קלח). וראה גם בספר הגעלת כלים (פי"ג אות שפא).

ו. הכשר השיש לדעת הרמ"א:

בספר הגעלת כלים (פי"ג ס"ק א ואות תלו - תלח) כתב ששיש דינו ככלי אבן והכשרו בהגעלה, ואם כן שיש שבמטבח כיון שלעיתים מניחים עליו כלי ראשון רותח או מאכל רותח, הרי שלשיטת רמ"א שמחמיר לחוש גם למיעוט שימוש הרי השיש צריך הגעלה. והוא כעין מה שכתב המשנה ברורה (סי' תנא ס"ק קיד) בשם המהר"י וויל לגבי שולחן ששם עליו לעיתים פ*שטיד"א חמה שלא מועיל לו עירו וצריך הגעלה. וכיון שאי אפשר

להגעיל את השיש בכלי ראשון הפתרון הוא שאחר שניקה היטב את השיש (וימתין מעת לעת ללא בליעה), יעביר עליו ברזל או אבן רותחת ותוך כדי זה יערה עליו מים רותחים.

אמנם במקרה שחושש שהשיש ינזק בצורת הגעלה שכזו יכול להסתפק בעירו מכלי ראשון על השיש ואחר כך יכסהו בנייר כסף וכדומה (עי' משנה ברורה ס"ק קטו ובספר הגעלת כלים פי"ג אות תמה).

ו. שיש

שיש שיש בו סדקים וחריצים כך שאין אפשרות לנקותו כראוי, אי אפשר להכשירו ולכן ינקהו כפי הניתן ואח"כ יכסהו בנייר כסף.

שיש ללא סדקים שאפשר לנקותו כראוי נחלקו הפוסקים בדין הכשרתו, לשיטת השו"ע ורוב הפוסקים הספרדים הכשרת שיש היא ע"י עירו מים רותחים מכלי ראשון. לשיטת הרמ"א ורוב הפוסקים האשכנזים הכשרת השיש נעשית ע"י העברת אבן רותחת על כולו. אולם אם יש חשש שיהרס השיש אי אפשר להכשיר באופן זה, אלא ינקה את השיש ביסודיות ואח"כ יכסהו בנייר כסף ויש אומרים שקודם הכיסוי יערה עליו מים רותחים!

ז. מיקרו גל

דרך הכשרת המיקרו גל היא, לנקותו היטב ואחר כך להרתיח בו מים בספל עד שיעלו אדים.

הצלחת של המיקרוגל אם שמו עליה חמץ ישירות יש להחליפה או לכסותה².

הלכתא

תורה. הלכה. חיים.

כולל הלכה תורת חיים נבנית אסא
ע"ש ר' חיים שוריק ז"ל
כולל הלכה רחובות
מכון למרוסמים הלכתיים

רותחת ועל ידה יגלשו המים) וכן ראוי להזרים מים רותחים בברז המיחם.

ז. הגאון הרב דוב ליאור שליט"א (קונטרס דרשת שבת הגדול עמ' 34).

ט. א. אם תשמישן בכלי ראשון

ח. הגאון הרב דוב ליאור שליט"א (קונטרס שבת הגדול

כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סז) שצריך עיון אם מהני ההכשר אף אם יגעילו בכלי ראשון (מחשש דלמא חייס).

והגר"א נבנצל שליט"א (ביצחק יקרא שם) כתב שדינם כחרס שלא מועיל להם הכשרה.

והראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל (שם) כתב שמגעילים בכלי ראשון.

ב. אם תשמישן בכל פעם על ידי עירווי או כלי שני:

כתב המנחת יצחק (שם) שיכשירו בחמין כעין תשמישן.

והגר"ד ליאור שליט"א (קונטרס דרשת שבת הגדול עמ' 68) כתב שאם נשתמש בהם רק בכלי שני מותר להכשירם על ידי עירווי רותחים מכלי ראשון.

ג. אם תשמישן בצונן בכבוש מעת לעת:

ה. קומקום ומיחם מים

מאחר ואין משתמשים בהם אלא למים, אין צריך להכשירם לפסח, אולם יש מגדולי הפוסקים שכתבו שהמנהג להכשירם. וכן במקרה שהניח חמץ על המיחם או הקומקום, צריך להכשירם.

צורת ההכשר היא ע"י הגעלתו בכ"ר ואם עשוי להינזק ימלא מים עד גדותיו וירתחם עד יגלשו (ויכול אחר רתיחתם להשליך לתוכו אבן רותחת ועל ידה יגלשו המים) וכן ראוי להזרים מים רותחים בברז המיחם¹.

ט. כלי פלסטיק

נחלקו האחרונים כיצד לדונם. האם ככלי חרס שבולעים ואינם פולטים, או ככלי מתכות שיש להם הכשר. ולמעשה יש חילוק בין כלי הפלסטיק השונים לפי אופן השימוש הרגיל בהם.

אם משתמשים בהם בכלי ראשון, יש אומרים שאין להם הכשרה. ויש אומרים שיגעילם במים.

אם משתמשים בהם בעירווי מכלי ראשון, הכשרן הוא בעירווי מים מכלי ראשון עליהם.

אם משתמשים בהם בצונן, יש אומרים שהכשרן ע"י שרייה במים ג' ימים והחלפת המים כל יום. ויש אומרים שהכשרן כדרך תשמישן, שרייה יום אחד בלבד².

עמ' 34) כתב שקומקום ומיחם חשמליים כיון שמשתמשים בהם רק לחימום מים אינם צריכים הגעלה ודי לנקותם היטב. ואם הניח חמץ על גבי מכסה המיחם או הקומקום אזי צריך להכשיר את המכסה בהגעלה או בעירווי (ואת הקומקום או המיחם עצמם אין צריך להכשיר).

ובספר הגעלת כלים (פ"ג אות תא ס"ק שפג) הביא שמעיקר הדין כיון שמשתמשים בקומקום רק להתחת מים אין צריך להגעילו, אך הביא בשם הערוך השלחן והמנחת יצחק שאף על פי כן נוהגים להגעילו. אמנם הזכיר שם עוד שלמאן דאמר שניצוק חיבור אם כן במיחם שעירה ממנו רותחים על גבי חמץ יהיה צריך הכשר מדינא.

צורת ההכשר היא על ידי הגעלתו בכלי ראשון ואם עשוי להינזק ימלא מים עד גדותיו וירתחם עד שיגלשו (ויכול אחר רתיחתם להשליך לתוכו אבן

פרשות צו – הכשרת כלים לפסח

7

- כתב המנחת יצחק (שם) שמהני הכשר על ידי מילוי ועירווי ג' ימים מעת לעת.
- ד. אם תשמישן גם בחמין שלא על ידי כלי ראשון, וגם בכבוש מעת לעת:
- והראשל"צ הגר"ע יוסף (שליט"א) זצ"ל (שם) כתב שכתשמישם הכשרם.
- כתב המנחת יצחק (שם) שיש להכשירם גם כן בשתיהם, על ידי חמין כעין תשמישם, וגם במילוי ועירווי כנ"ל.

כלים שונים וצורת הכשרתם (לפי סדר א' ב')¹

שם כלי	הכשרתו לפי הספרדים	הכשרתו לפי האשכנזים
אמייל	הגעלה בכלי ראשון ²	אין להגעיל לפסח ³
בקליט	אין להגעיל לפסח	כנ"ל לספרדים
גביע קידוש המשמש רק ליין	לא צריך להגעיל ודי לנקותו ⁴	כנ"ל לספרדים
זכוכית	לא צריך להגעיל ודי לנקותם	אין להגעיל לפסח ⁵
חרסינה	אין להגעיל לפסח	כנ"ל לספרדים
חצובה	עירווי רותחים מכלי ראשון	ליבון קל או כיסוי בנייר כסף
טבעת שרגילה ללוש איתה בצק ⁶	הגעלה בכלי ראשון	לא תלבש אותה בשעה שעוסקת באוכל
כיור חרסינה ⁷	עירווי רותחים מכלי ראשון ⁸	ניקוי עם חומרים פוגמים (כאקונומיקה וכד') ועירווי רותחים מכלי ראשון ואח"כ ישים בתוכו כיור פלסטיק
כיור מתכת	עירווי רותחים מכלי ראשון	כנ"ל לספרדים
מבערים של כירי הגז ⁹	עירווי רותחים מכלי ראשון	ליבון קל ע"י הדלקתם ברמת האש הגבוהה ביותר
מחבת טיגון מטפלון	אין להגעיל לפסח	כנ"ל לספרדים
מחבת טיגון ממתכת	הגעלה בכלי ראשון ¹⁰	ליבון קל
מיחם חשמלי	מעיקר הדין לא צריך להגעיל ¹¹ ונהגו להגעילו ע"י שירתח בו מים עד שיגלושו ¹² .	כנ"ל לספרדים

- ¹ ההלכות נכתבו בד"כ כפי הדעה היותר מקובלת בפוסקים, לעיתים ישנם דעות המקלות יותר או מחמירות יותר, לכן בכל מקרה של קושי או ספק מומלץ לשאול מורה הוראה.
- ² עדיף להגעיל 3 פעמים.
- ³ ויש פוסקים שמתירים להגעילם וישאל מורה הוראה.
- ⁴ ויש מחמירים להגעיל מחשש לבליעת חמץ.
- ⁵ ואם לא משתמש בכלי זכוכית למאכלים חמים ישאל מורה הוראה.
- ⁶ כתבנו את הדין לכתחילה, אמנם יש בזה הרבה דעות בפוסקים, וכן אם אינה רגילה ללוש איתה בצק הדין יותר קל, ויש לשאול מורה הוראה.
- ⁷ כשמנקה את הכיור יש להקפיד לנקות את החריצים שבין הכיור לשיש וכן לשפוך חומר פוגם לתוך הביוב של הכיור.
- ⁸ עדיף לערות 3 פעמים.
- ⁹ יש מקילים שהמבערים אינם צריכים כלל הכשר לפסח.
- ¹⁰ והיינו במחבת של חמץ אך מחבת שבלעה איסור (כטרפה וכד') דינה חמור יותר.
- ¹¹ כיון שמשמש רק למים ואין בו חשש חמץ, אמנם אם חימם בתוכו חמץ חייב בהגעלה, ויש אומרים שגם אם יצק ממנו מים רותחים ע"ג חמץ חייב בהגעלה.
- ¹² ויש אומרים שגם יזרים מים בברז של המיחם אחר שרתחו המים.

הלכות
תורה. הלכה. חיים.

כולל הלכה תורת חיים נבנת אסא
ע"ש ר' חיים שוריק ז"ל
כולל הלכה רחובות
מכון למסורות הלכתיות

מכסה של מיחם חשמלי	אם הניח עליו חמץ לחממו צריך הגעלה בכלי ראשון ¹³	כנ"ל לספרדים
סירי בישול	הגעלה בכלי ראשון	כנ"ל לספרדים
סכין ¹⁴	הגעלה בכלי ראשון	כנ"ל לספרדים
פורצילן	אין להגעיל לפסח	כנ"ל לספרדים
פיירקס (וכן דורלקס)	לא צריך להגעיל ודי לנקותם	אין להגעיל לפסח ¹⁵
פלטה חשמלית	עירו מכלי ראשון	ידליקנה לכמה שעות או יכסנה בנייר כסף ¹⁶
פלטת מתכת (בל"ך)	עירו מכלי ראשון	יש ללבנה בצד בו מונחים הסירים ¹⁷
שיש של המטבח ¹⁸	עירו מכלי ראשון	יכסנו בנייר כסף ¹⁹

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

ר' יעקב בר דגן בן שרה

נלב"ע י' ניסן

תנצב"ה

כתיבה: הרב גיורא ברנר
והרב ינון קליין

להערות / הקדשות (לרפואה או ע"נ) /
הרשמה לרשימת התפוצה
צור קשר: בית מדרש הלכתא
bm.hlct@gmail.com יעקב יונגרייס -
054-9023288

- ¹³ אך אם לא הניח עליו חמץ אין צריך הגעלה מעיקר הדין וכמו לעיל לגבי מיחם.
- ¹⁴ א. סכין העשוי מכמה חלקים (בהדבקה וכד') כך שאי אפשר לנקות במקום ההדבקה, לכתחילה אין להגעילו לפסח.
ב. סכין שחושש שיתקלקל בהגעלתו (כגון שחושש שההדבקה שלו תתקלקל) אין להגעילו.
- ¹⁵ ויש פוסקים שמתירים להגעילם וישאל מורה הוראה.
- ¹⁶ א. יש מצריכים גם לערות עליה מים ורתחים.
ב. יש מצריכים בכל מקרה לכסות בנייר כסף.
- ¹⁷ א. יכול ללבנה ע"י שיניח את הצד שהסירים מונחים עליו על הגז וידליק את כל הלהבות.
ב. וראוי לכסות אח"כ בנייר כסף.
- ¹⁸ המדובר הוא בשיש שלעתיים מניחים עליו סירים ורתחים (שיש שלעולם לא מניח עליו סירים ורתחים דינו קל יותר).
- ¹⁹ וראוי קודם שמכסנו: א. לנקותו עם חומר פוגם. ב. לערות עליו מים ורתחים. ג. לייבשו היטב.

הלכתא
תורה. הלכה. חיים.

כולל הלכה תורת חיים נבעת אסף
ע"ש ר' חיים שוריק ז"ל
כולל הלכה רחובות
מכון לפרסומים הלכתיים